

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

Адамдардын жана жаныбарлардын ден-соолугу үчүн
СҮТ АЗЫКТАРЫН өндүрүүдө антибиотиктерди
натыйжалуу жана жоопкерчиликтүү түрдө
КАНТИП КОЛДОНУУ КЕРЕК

Адамдардын жана жаныбарлардын ден-
соолугу үчүн - СҮТ АЗЫКТАРЫН өндүрүүдө
антибиотиктерди натыйжалуу жана
жоопкерчиликтүү түрдө **КАНТИП**
КОЛДОНУУ КЕРЕК.

БУУнун Азык-түлүк жана айыл чарба уюму, Будапешт, 2021-ж

Негизги билдирүүлөр.....	iii
Киришүү.....	1
Антибиотиктерге болгон муктаждыкты кантип азайтуу керек.....	2
Жакшы мал чарбачылыгы	3
Биологиялык коопсуздук	7
Эмдөө	8
Чыгымдар жана артыкчылыктар.....	8
Антибиотиктерди кантип жана качан колдонуу керек.....	9
Антибиотиктерди ветеринардын койгон диагнозунун негизинде гана колдонуу.....	9
Жаныбарларды антибиотиктер менен жекече дарылоо.....	10
Кошумча адабияттар.....	.11

Негизги билдирүүлөр

Антибиотиктерге туруктуулук деген эмне?

- Антибиотиктерге туруштук берүү - антибиотиктер иштебей калганда - миллиондогон адамдардын өмүрүнө жана биздин малдын ден-соолугуна, жыргалчылыгына жана өндүрүмдүүлүгүнө коркунуч туудурат.
- Антибиотиктерди канчалык көп колдонсок, ошончолук антибиотиктерге туруктуулук пайда болот. Андыктан антибиотиктерди өтө зарыл болгондо гана колдонуш керек.
- Оорулардын алдын алуу - мал багуу, биологиялык коопсуздук жана эмдөө - үйүрдө антибиотиктерге болгон муктаждыкты азайтуу жолу. Антибиотиктерди оорулар менен күрөшүүнүн эң акыркы булагы катары караш керек.

Кандай чара колдонүү керек

- Жакшы мал чарбачылыгы жана биологиялык коопсуздуктун көпчүлүк чаралары сиз –малдын ээси катары-көзөмөлдөгөн тажрыйбадан турат. Бул практикалар сиздин колуңузда.
- Оорулардын алдын алуу үчүн антибиотиктерди колдонбош керек, мисалы тоют кошулмалары катары.
- Ветеринар ооруну аныктаганда гана антибиотиктерди колдонсо болот, жана жаныбарларды жекече дарылаш керек.

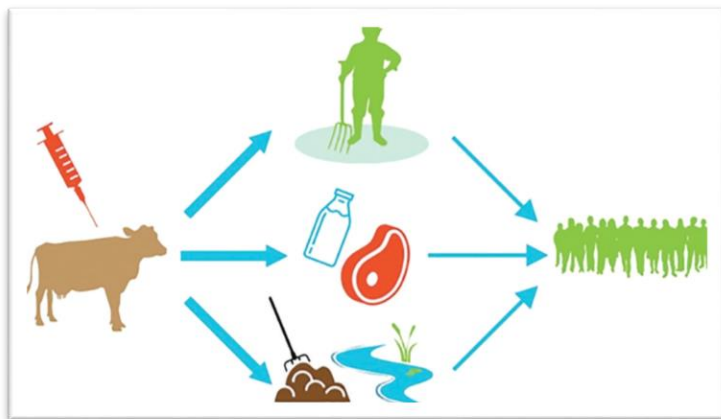
Киришүү

Антибиотиктер - бул жаныбарлардагы жана адамдардагы жугуштуу ооруларды айыктыруучу революциялык ачылыш. Бирок, акыркы он жылдыктарда антибиотиктер күткөн функцияларды аткарбай жатканы белгилүү болду - алар оорулуу адамды же жаныбарды оорудан айыктырбайт; алар пайда кылган бактерияларды өлтүрбөйт (1-кутуча). Себеби, өзгөчө бактериялар антибиотикке туруктуу болуп калышкан. Антибиотиктерге туруктуулук дүйнө жүзү боюнча адамдардын жана жаныбарлардын ден-соолугуна кооптуулук жаратууда. Жакынкы он жылдыкта, жыл сайын бир нече миллион өлүм болуп, мал чарбачылыгында өндүрүштүн кыйла төмөндөшү болот деп болжолдонууда. Антибиотиктердин эффективдүүлүгүн коргоо үчүн, зарыл болгон учурда кана колдонуу керек. Бул адамдын ден-соолугуна жана мал чарбачылыгына да тиешелүү. Ошондой эле, малдан адамдарга туруктуу бактериялардын таралышы мүмкүн экендигин эске алуу керек (1-сүрөт). Андыктан антибиотиктерди мал чарбачылыгында колдонуу адамдардын антибиотикке туруктуу бактериялардын пайда болушуна таасирин тийгизиши мүмкүн.

1-кутуча

Ар кандай ооруну козгогон бактериялар көп жана аларды жок кылуу үчүн ар кандай дары-дармектер (антибиотиктер) иштелип чыккан. Ошентип, ооруну козгогон бактериялар менен антибиотиктердин түрлөрү ортосунда белгилүү бир дал келүү бар. Бирок, кээ бир бактериялар аларды өлтүрүп коё турган дары-дармектерге башында туруштук беришет. Бул антибиотикке туруктуулуктун өнүгүшү-дары өлтүрө турган бактерияларды өлтүрбөй калса - ал антибиотиктерди кеңири колдонуу менен шартталат.

Дүйнө жүзүндө, кээ бир өлкөлөрдө малдын үлүшү жалпы пайдалануунун 20 % гана түзгөнү менен, антибиотиктер адамга караганда малга көбүрөөк колдонулат. Мал чарбасында, негизинен оорулардын алдын алуу жана антибиотиктерди тоютка аралаштыруу менен жаныбарлардын тез өсүшүн камсыз кылуу максатында көп колдонулат. Бул тажрыйбалар адам медицинасында байкалбайт. Бирок, көптөгөн өлкөлөрдө, мисалы Европа биримдигинде, антибиотиктерди оорулардын алдын алуу үчүн үзгүлтүксүз колдонууга тыюу салынган. Бул чектөөлөр узак мезгил аралыгында малдын өндүрүмдүүлүгүн төмөндөтө алган жок. Ошентип, антибиотиктердин дүйнө жүзү боюнча колдонулушун азайтууга жана антибиотикке туруктуулуктун өнүгүшүн басаңдатуу үчүн фермерлердин салымы чон. Эгерде сизде 15тен ашык уй болсо жана сүт саай турган аппаратты колдонсоңуз, кеңеш сизге багытталган.

1-сүрөт. Туруктуу бактериялар бодо малдан адамдарга өтүшү мүмкүн: (i) дыйкан менен түздөн-түз байланыш аркылуу; (ii) тамак-аш азыктары аркылуу; же (iii) айлана-чөйрө аркылуу. Түз байланыш жана тамак-аш азыктары аркылуу өтүүчү жолдор эң маанилүү деп эсептелет. Ошондой эле, туруктуу бактериялар дыйкандардын же айлана-чөйрөнүн жардамы менен жалпы адамдардан малга жугушу мүмкүн экендигин эске алыңыз.

Антибиотиктерге болгон муктаждыкты кантип азайтуу керек

Бул бөлүм, малдын ден-соолугун антибиотиктерди үзгүлтүксүз колдонбой кантип сактап калуу жана продуктуулукту көтөрүү жөнүндө. Антибиотиктерди мал чарбасында колдонууга чектөө коюлган өлкөлөрдүн саны жыл сайын көбөйүүдө. Белгилей кетүүчү жагдай, бул өлкөлөрдө сүт өндүрүү көбөйүүдө. Себеби, ошол эле учурда алар мал багуунун жакшы тажрыйбаларын колдонуп, алардын ден-соолугун чыңдап гана тим болбостон, сүтүн көбүрөөк саап алууга мүмкүнчүлүк түзүштү.

Антибиотиктерди аз колдонгон мал чарбачылыгына өтүү акырындак менен жүрүп, аны кылдаттык менен көзөмөлдөө керек. Бир нече өлкөлөрдө өндүрүмдүүлүгү ийгиликтүү экендиги далилденген иш-чаралардын жыйындысы сүрөттөлөт. Бирок, бул чараларды антибиотиктерди колдонууну өзгөртүүдөн мурун көрүү керек. Иш-чаралар оорулардын алдын алуунун үч деңгээлине бөлүнөт (2-сүрөт), алар иерархиялык тартипте жайгаштырылган. Ошондой эле, бул иш-чаралардын чыгымдары жана пайдасы жөнүндө талкуу болот.

2-сүрөт. Фермада жугуштуу оорулардын алдын алуу боюнча үч негизги иш-чара: Жакшы мал чарбачылыгы күчтүү жана дени сак жаныбарлардын негизи (мисалы, тоюттун сапаты, уйлардын жакшы шарттары жана жайлуулугу, музоолорго кам көрүү, сүт саап алуу тартиби); Эффективдүү биологиялык коопсуздук чарбада ооруларга жол бербөө үчүн кеңири диапазондогу чыпка(фильтр) катары иштейт (мисалы, жасалма уруктандырууну колдонуу, жаңы жаныбарлар үчүн карантин); Эмдөөлөр малды белгилүү бир оорулардан коргойт (ар бир аймак үчүн өзгөчө мүнөздүү, мисалы, бруцеллёз, лептоспироз).

ПАЙДАЛУУ МАЛ ЧАРБАСЫ

Оорулардын алдын алуунун багытында уйлардын ден-соолугун чыңдоо жана антибиотиктерге болгон муктаждыкты азайтуу үчүн эң чоң өзгөрүүлөрдү жасай алат. Жакшы мал чарбачылыгы бир нече элементтерди камтыйт жана мал багуунун көпчүлүк түрлөрүн колдонот. Бирок, саан уйлар сүт өндүрүү үчүн өстүрүлгөндүктөн, музоолорду жакшы багууга жана желиндердин ден-соолугуна кам көрүүгө багытталган багуу тажрыйбаларына өзгөчө көңүл бурулат.

Жалпыга пайдалуу мал чарбачылыгы

Бекем жана дени сак малдарды өстүрүү үчүн, чарбада негизги шарттардын тобу аткарылышы керек. Тоют жана суу сапаттуу жана жетиштүү көлөмдө болуш керек. Тоют жетиштүү энергияны жана ылайыктуу минералдарды камтышы керек, ошондой эле гигиеналык сапаты тиешелүү болуш керек. Жетиштүү деңгээлде жаңы жана таза суу (идеалда- эркин жеткиликтүү) сүттүн көп өндүрүлүшү үчүн өтө маанилүү.

Уйлардын турган жайлары малдын жакшы шарттарда кармалышы жана жайлуулугу үчүн маанилүү, ошонун негизинде алардын өндүрүмдүүлүгү жогору болот. Алар жетиштүү аянты бар таза жерде кармалышы керек. Айлана-чөйрөнүн температурасына көңүл буруу керек. Абдан суук же өтө ысык болгон температура уйдун организминин функцияларын стресске алып келиши мүмкүн жана анын ден-соолугуна коркунуч туудуруп, асылдуулугун жана жалпы өндүрүшүн төмөндөтүшү мүмкүн. Кээде, көз жаздымда кала турган бир маанилүү практика - уйдун туягын үзгүлтүксүз кыркуу (3-сүрөт). Туяктарды оорутпоо, анын ичинде таштардан жана терең баткактан

тазаланган аллеяларды жакшы күтүү, сүттүн өндүрүлүшүнүн жана түшүмдүүлүгүнүн төмөндөшүн алдын алууөтө маанилүү, анткени аларды айыктыруу антибиотиктерге муктаж болуп калышы мүмкүн. Маститтен тышкары тырмак оорулары заманбап сүт өндүрүшүндө эң кымбат оорулар катарында каралат.

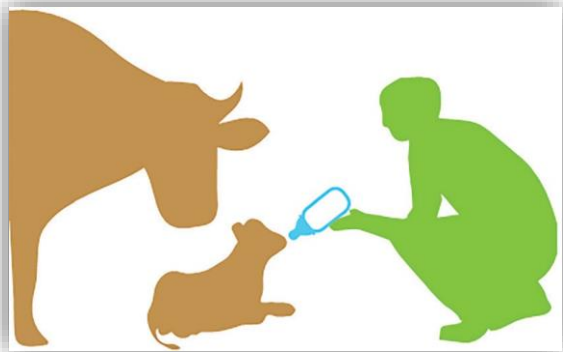

3-сүрөт. Туяктарды үзгүлтүксүз кыркуу уйдун туяктарнын жабыркашына жол бербейт, анткени алар ооруса, антибиотик менен дарылоону талап кылышы мүмкүн.

Дагы бир алдын алуу чарасы мите курт менен күрөшүү. Кээ бир кене аркылуу жугуучу оорулар паразитке каршы эмдөө менен алдын алса, башкалары кенелерди көзөмөлдөө менен алдын алат. Ичеги-карын аркылуу кирген жана андан кийин бүт денеге жайылып кетиши мүмкүн болгон мите курттарды көзөмөлдөө үчүн курт-кумурскалар өтө маанилүү. Вакцинация сыяктуу эле, кенени көзөмөлдөө жана дегельминтизация иш-аракеттери натыйжалуу болушу үчүн пландалган схемага ылайык иш алып барыш керек. Ветеринар муну кантип уюштуруу боюнча кеңеш бере алат, бирок эгер дары ашыкча колдонулса же туура эмес колдонулса, паразиттер дары-дармектерге туруштук бериши мүмкүн экендигин эске алыңыз.

Музоо багуу

Багуунун жакшы башталышы музоонун ийгиликтүү саан уйга айланышы үчүн чоң мааниге ээ. "Жакшы баштоо" таза, мелүүн жана тынч чөйрөдө төрөлүп, энеден жетиштүү көлөмдөгү сүт суусу менен азыктанууну камтыйт (4-сүрөт). Сүт суусунда музоонун жашоосунун алгачкы күндөрүндө кабыл алынган ич өткөккө жана дем алуу органдарынын ооруларына алып келүүчү инфекциялардан коргой турган антителолор бар. Айрым кунаажындардай эле, аз же сапатсыз сүт өндүрүүчү карыган уйлардан музоолорго бериле турган угуз сүттү чогултуу жана тоңдуруу акылдуулукка жатат.

Уй туугандан кийин 1-6 сааттын аралыгында гана саалып алынган угуз сүтүн колдонуу Төрөлгөндөн кийин музоого мүмкүн болушунча эртерээк (бир сааттын ичинде) 2-4 литр суусундукту тамактандырыңыз.

Музоо жашай баштагандан баштап 24 сааттын ичинде муну бир же эки жолу кайталаңыз.

Уй сүтүнүн температурасы 37–39 ° C болушу керек жана гигиеналык сапатта болушу керек.

4-Сүрөт. Торпокту сүт менен азыктандыруу жашоонун жакшы башталыш ачкычы.

Ылаңсыз желиндүү уйду өстүрүүгө умтулуу

Желиндин жакшы абалы оорулуу уйларга эмес, дени сак уйлардын ден-соолугун чыңдоо жана продуктивдүү болушуна шарт түзөт. Эгерде уйдун клиникалык (көрүнөө) жана субклиникалык (көзгө көрүнбөгөн) мастити болбосо, анда ал эң жакшы өсөт. Бактыга жараша, бул фермерлерге абдан ыңгайлуу, анткени жаныбарларды антибиотик менен дарылоого азыраак убакыт сарпталат.

Бул бөлүмдө сүрөттөлгөн айрым тажрыйбалар сертификаты бар ветеринардын колдоосуна муктаж, бирок алардын көпчүлүгүн фермер өзү жасай алат. Төмөнкү таблицада берилген иш-чаралардын жалпы багыттарынан баштоо туура болот. Азырынча, сүттүн үлгүлөрүнө анализ жүргүзүп, уйлардын желиндеринде кандай бактериялар бар экендигин билсе болот.

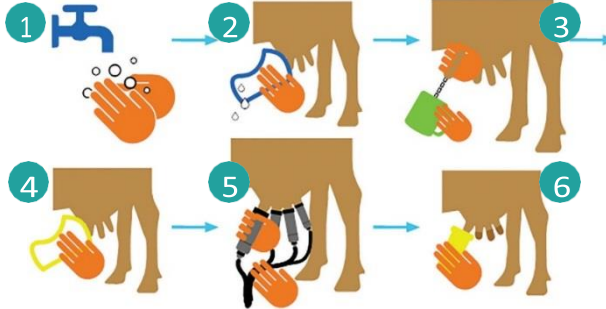
Аракеттер эмнеден башталат	Желин бактериясынын белгисиз түрү
	Сүттү уюп калган кан менен жок кылуу
	Эмчекти толугу менен дезинфекциялоочу суюктукка малып алуу
	Саандан мурун желинди туура даярдоо *
	Өнөкөт мастит менен ооруган уйларды жараксыз кылуу
Сүттү тестирилөө жана изилдөө	

* Уйларды саап алууга даярдоодо эмчектерди жетиштүү убакыт бөлүп кармалап туруу жана тазалоо; бардык эмчектерди сыноо чөйчөгүнө саап туруу. 5-сүрөттү да караңыз.

1. Ар бир уйду кол менен кармоодон мурун, бир жолу колдонулуучу мээлейди колдонуу жана алмаштыруу.

2. Нымдуу чүпүрөк менен желинди этияттык менен тазалоо.

3. Сүттүн азайышын шарттоо үчүн желинди алдын ала саап, эмчектеги микроорганизмдерди азайтуу сүттөгү маститтин белгилерин аныктоого мүмкүндүк берет.

4. Жеке кездеме же кагаз сүлгү менен менен кургатыңыз.

5. Тазалоо башталгандан кийин 1- жана 2- мүнөттүн аралыгында желинге саан тетиктерин тиркөө (жогоруда 2).

6. Саан тетиктери ажыратылгандан кийин ар бир эмчекти дезинфекциялоочу каражатка дароо малуу.

5-Сүрөт. Маститти алдын алуу үчүн сүттү саап алуу тартиби жана гигиена маанилүү. Алар ар бир сааган учурда бирдей болушу керек жана ошол эле адам тарабынан жасалышы керек.

Маститти козгогон бактериялардын эки негизги түрү бар: бир уйдан экинчи уйга тараган (жугуштуу) жана курчап турган чөйрөдөн жугат (экологиялык). Желиндин абалын жакшыртуу үчүн, үйүрдө кайсы негизги түрү көйгөй жаратып жаткандыгын билүү керек, анткени ар бир түрдүн өзүнүн алдын алуу стратегиясы бар. Бул маалыматты, сүттүн үлгүлөрүн бактериологиялык изилдөөдөн кийин ветврачтан сураса болот. Төмөнкү таблицанда ар бир бактериянын түрү боюнча негизги аракет аймактарын көрө аласыз.

ЖЕЛИН БАКТЕРИЯЛАРЫНЫН ТҮРҮ		
Иш-аракеттер	Жугуштуу	Курчап турган чөйрөдө
	Желинди дезинфекциялоо үчүн суюктукка малуу учуру	Саанчынын гигиенасы **
	Музоо төрөлгөн учурунда биологиялык коопсуздук	Жаткан жердин гигиенасы
	Саап алуу тартиби *	Суунун гигиенасы
	Сүт машинасынын функциясы	Азыктандыруу гигиенасы
	Саан тартиби	Минералдар жана витаминдер
	Саан гигиенасы ***	Төмөн стресс менен иштөө
	Саан болгондон кийин турган уйлар	Музоо төрөлгөн учурунда биологиялык коопсуздук

* Уйларды саап алууга даярдоодо желинди кармалоо убактысын жетиштүү деңгээлде камсыз кылуу; бардык желиндерди сүт сыноочу чөйчөккө саап алуу.

** Сүт саап алуучу шаймандардын талаптагыдай калибрленгендигин текшерүү.

*** Таза жана кургак уйлар, желиндер жана сүт машинасы, ошондой эле саанчынын колдору жана кийимдери.

Ушул тармактар сизди канааттандырганда, экинчи кадам жасалышы керек:

ЖЕЛИН БАКТЕРИЯЛАРЫНЫН ТҮРҮ		
Аракетте р 2	Жугуштуу	Курчап турган чөйрөдө
	Кургак уйларды антибиотик менен дарылоо	Тоют балансы
	Жаткан жердин гигиенасы	Кургак уйдун күндөлүк тартиби
	Суунун гигиенасы	Башка оорулар
	Тамак-аштын гигиенасы	Сүт саап алуу тартиби
	Уйдун сүтүн тестирилөө жана изилдөө	Желиндерди дезинфекциялоочу суюктукка малуу
	Минералдар жана витаминдер	Саан тартиби
	Төмөн стресс менен иштөө	Сүт аппаратынын иштеши

* Селекциялык дарылоону колдонуу, башкача айтканда ветеринар тарабынан диагноз коюлган субклиникалык (көзгө көрүнбөгөн) мастит менен ооруган уйларды гана дарылоо.

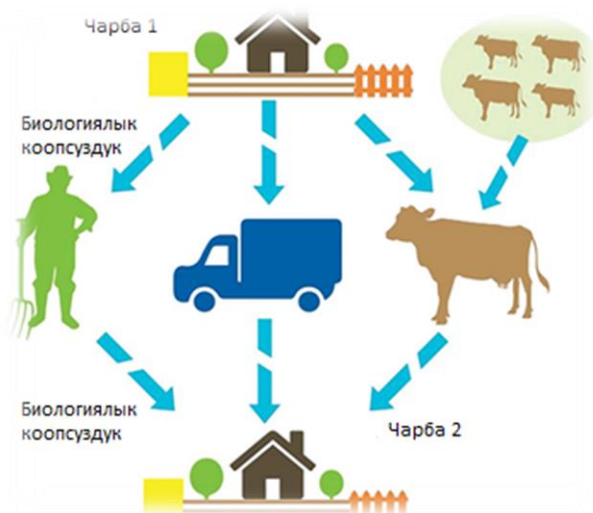
Жогоруда айтылган иш-аракеттердин бардыгы аткарылганда, дени сак уйлар жана жогорку өндүрүмдүүлүк үчүн бардык шарттар болот.

БИОЛОГИЯЛЫК КООПСУЗДУК

Биологиялык коопсуздук - бул үйүргө жугуштуу инфекцияларды токтотуу, ошондой эле инфекция кирип кетсе, үйүр ичиндеги айрым жаныбарларды коргоо. Инфекциялар фермага же үйүргө ар кандай жолдор менен кириши мүмкүн (6-сүрөт).

Инфекциянын фермага жайылышынын башка ыкмасы - бул башка чарбанын малы аралашканда, мал базардан алып келген мал жана уруктандыруучу бука. Бул коркунучту азайтуу үчүн жаңы келген малды үч жума карантинге алуу жана аларды оорунун белгилерине күн сайын байкоо жүргүзүү өтө маанилүү. Андан тышкары, жасалма жол менен уруктандыруу, табигый уруктандырууга караганда коопсуз.

Бактерия сүт безине кирип мастит пайда кылбашы үчүн, жогоруда айтылгандай, үйүрдүн ичинде сүт саап алуу эрежелериндеги гигиенаны сактоо өтө маанилүү. Ошондой эле, музоо туулары учурунда биологиялык коопсуздукту сактоо, уйдун жана музоонун ден-соолугун чыңдоо үчүн маанилүү. Туутка чейин жана музоо туулган учурунда уйду башка үйүрдөн бөлүп, таза жерде, идеалдуу түрдө, жеке короодо кармаш керек. Ошондой эле, төлдөөгө жардам берген убакта колдор жана тырмактар таза болушуна көз салыш керек; жатынга жукпас үчүн таза сууну колдонуш керек.

6-сүрөт. Биологиялык коопсуздук чаралары чарбаны инфекциялардын киришинен сактайт. Бул учурда, 1-фермада же мал базарында (жогорку оң бурчта) инфекция адамдарга, унаа каражаттарына жана атап айтканда, жаныбарларга биологиялык коопсуздук чаралары колдонулбаса, 2-Фермага таралышы мүмкүн.

- i) Фермага адамдардын - мисалы, коңшулардын, жаныбарлардын ден-соолугунун караган кызматкерлер, тоют жеткирип берүүчүлөрдүн кыймылына чектөө коюлушу керек жана алар үйүр менен байланышканга чейин коргоочу кийимдерди кийип, колдору менен өтүктөрүн жууш керек.
- ii) Тоют, малга тоют, сүт жана союулчу жаныбарларды ташуучу транспорттук каражаттар инфекциялардын таралышына алып келиши мүмкүн, жана бул машиналардын айдоочулары жаныбарлар менен байланышта болбошу керек.
- iii) Фермага кирип жаткан жаңы бодо малдын ыландардан алыс экендигин текшерүү.

ЭМДӨӨЛӨР

Системалуу түрдө жакшы вакциналарды колдонуу конкреттүү жугуштуу оорулардын алдын алуунун натыйжалуу жолу болуп саналат. Вакциналардын көпчүлүгү аларды колдонуудан мурун кандайча сакталаарын жана кандайча иштетилээрине сезимтал келет жана алардын сапаты ишенимдүү экендигине көңүл буруш керек. Бул маалыматты ветеринардан сураш керек, ал сизге кайсы вакциналар сиздин чарбаңызга же жашаган жериңизге туура келерин айтып бере алат. Бул абдан маанилүү, анткени ар бир вакцина белгилүү бир ооруга мүнөздүү (бирок бир нече ооруга каршы вакциналар да бар). Акырында, вакцинациянын тийиштүү аралыгын, кайсы категориядагы жаныбарларды эмдөө керектигин жана башка факторлорду камтыган эмдөө схемасын кармануу өтө маанилүү. Булар профессионалдык эмдөө схемасынын аспектилери, аны ветеринарлар билет.

Эмдөөнү системасыз жүргүзүү жаныбарлардын иммунитетине коркунуч туудурушу мүмкүн жана андай учурда эмдөө оорулардан коргоо максатына жете албайт.

ЧЫГЫМДАР ЖАНА ПАЙДАСЫ

Сунуш кылынган айрым иш-чаралар оорулардын алдын алуу боюнча баштапкы инвестицияларга, андан кийин учурдагы чыгымдарга капиталды талап кылышы мүмкүн, ал эми башкалары башкаруунун өркүндөтүлгөн көндүмдөрүнө негизделген. Белгилей кетүүчү нерсе, сүттү саап алууга тыюу салынган убакта, б.а. антибиотик менен дарылоо учурунда жана дарылоо аяктагандан кийин, ушул регламент колдонулган шарттарда бир топ чыгымдарды талап кылат. Антибиотиктерди аз пайдаланган өндүрүштү жүргүзгөн фермерлер баалары жакшыраак, сапаттуу базарларга чыгышы мүмкүн. Колдонмодо каралган профилактикалык иш-чараларга байланыштуу чыгымдардын жана артыкчылыктардын схемалык кыскача баяндамасы келтирилген (1-таблица).

1-Таблица. Оорулардын алдын алууну жана артыкчылыктардын түрлөрүнө сереп.

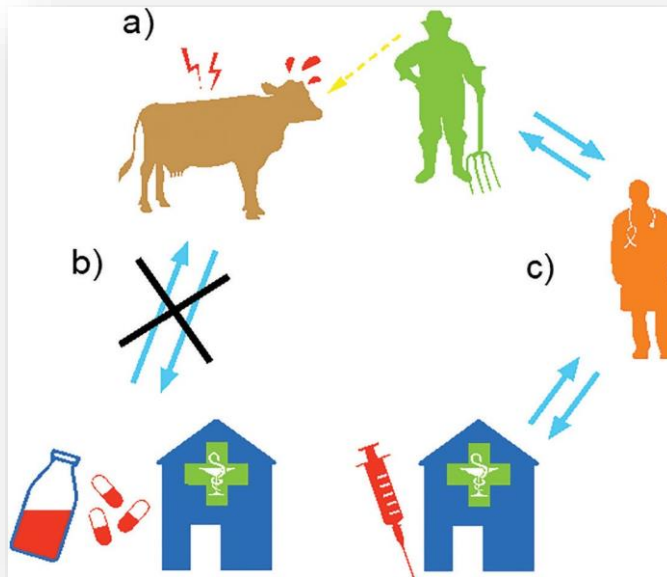
ЧЫГЫМДАР			ПАЙДАЛАР	
Инвестиция	Иш-чара	Көндүмдөр	Кыска мөөнөттүү	Узак мөөнөттүү
Жетиштүү Турак жай жана шарттар; кийимдер жана өтүктөр	Жакшы тоют жана эмдөө	Малды башкаруу жакшыртылды	Антибиотиктерге чыгымдардын азайышы;	Жакшыраак өндүрүш; Жаңы базарларга чыгуу

Антибиотиктерди кантип жана качан колдонуу керек

Антибиотиктер оорунун алдын алуу чараларына карабастан, уй же музоо ооруп калганда керек болушу мүмкүн. Ал учурда төмөнкү эки принципти колдонуу керек.

Диагнозу аныкталгандан кийин антибиотиктерди колдонуу керек

Түздөн-түз дарыканадан же агрохимиялык дүкөндөн сатып алсаңыз дагы, антибиотиктерди сертификаты бар ветеринар менен кеңешкенден кийин гана колдонуңуз (7-сүрөт). Антибиотиктер вируска каршы эмес, бактерияларга каршы натыйжалуу экендигин белгилей кетүү керек. Көпчүлүк респиратордук оорулар жана кээ бир диареялык оорулар вирустардан улам келип чыгат. Мындай ооруларга антибиотиктерди колдонуу акчаны текке кетирет жана антибиотиктерге туруктуулуктун өнүгүшүнө гана өбөлгө түзөт. Албетте, туура дарылоону тандоодо оорунун себебин туура диагноздоо чечүүчү мааниге ээ. Тажрыйбалуу ветеринар вирусту бактериялык оорудан айырмалап болжолдуу диагноз коё алат. Бирок лабораториялык диагноз коюлбаса, бул кыйынга турушу мүмкүн.

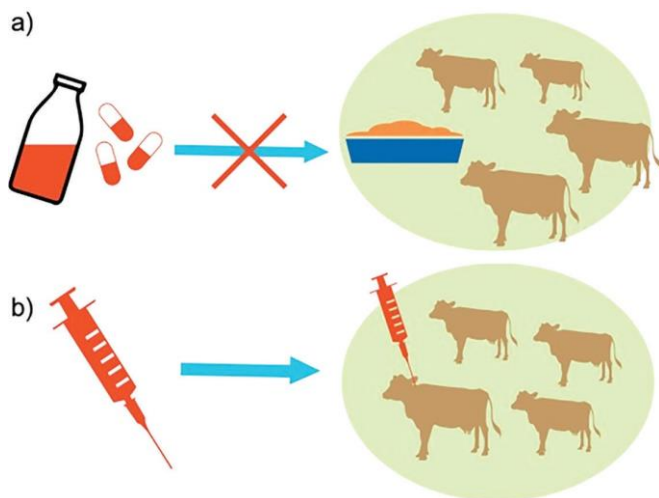

7-Сүрөт. Уй ооруп жатканда (а), антибиотиктерди сатып албаш керек жана ветеринар менен кеңешпестен дарылоону баштабаш керек (б). Андан көрө, ар дайым ветеринардан туура диагноз сурап, антибиотиктерди колдонуу керектиги жөнүндө кеңеш алыш керек (с). Андай болсо, кандай түрү, кандай доза жана канча убакытка чейин.

Ветеринар кайсы антибиотикти колдонууну чечкенде, белгиленген дозаны жана дарылоо мезгилин кармаш керек. Эгерде бир нече күндүн ичинде жаныбардын ден-соолугу жакшырбаса, анда ветеринар менен байланышып, антибиотиктерди лабораториялык текшерүүдөн өткөргөндөн кийин өзгөртүүгө же жөндөөгө болот. Жакшыруу болбогону бактериялардын биринчи тандалган антибиотиктерге туруштук берүүсү менен байланыштуу болушу мүмкүн.

ЖАНЫБАРЛАРДЫ АНТИБИОТИК МЕНЕН ЖЕКЕ ДАРЫЛОО

Каршылык көрсөтүүнүн алдын алуу, антибиотиктерди колдонуу мүмкүн болушунча аз болуш үчүн, жаныбарларды жекече дарылоого аракет кылуу керек. Демек, антибиотиктерди жемге же сууга аралаштырып колдонбош керек дегенди билдирет (8-сүрөт). Ошондой эле, кургак уйларды антибиотиктер менен дарылоо үчүн бардык уйларды (жууркан терапиясы) дарылабаш керек, ветеринардын диагнозу боюнча субклиникалык (көзгө көрүнбөгөн) мастит менен ооругандарды гана дарылаш керек

8-Сүрөт. Антибиотиктерди жемге кошпогула же антибиотиктер менен даярдалган тоютту колдонбогула (а). Анын ордуна, ар дайым ветеринар менен кеңешкенден кийин оорулуу уйду жекече дарылоого аракет кылыш керек (б).

Ыраазычылык

Автор Швециянын сүт фермерлерине жана ФАОнун Европа жана Борбордук Азия боюнча аймактык бюросуна, Эран Райзманга текст жана сүрөттөр боюнча баалуу ой-пикирлери үчүн ыраазычылык билдирет.

Кошумча адабияттар

ФАО. 2020. Саан бодо малды микробго каршы колдонуу жана каршылык көрсөтүү маселелери: Швециядан алынган сабактар.

Рим. <https://doi.org/10.4060/cb2201en>

Ландин Х. Желиндин ден-соолук пирамидалары. Växa, Швеция.

Англисче версия:

<https://www.vxa.se/contentassets/60ed41163d1146578ab6ae73ed811259/englishudder-health-pyramids.pdf> (акыркы жолу кирген, 17-март, 2021-жыл)

Текст: Ульф Магнуссон, Швед айыл чарба илимдер университети
Көркөм дизайн: RedCap Design

Айрым уруктар корголгон. Бул эмгек CC BY-NC-SA 3.0 IGO
лицензиясынын негизинде жеткиликтүү

© FAO, 2021
CB4157EN/1/04.21